

ALTERNATIVNI CEDAW IZVJEŠTAJ:

IZVJEŠTAJ ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA O PRIMJENI ZAKLJUČNIH ZAPAŽANJA I PREPORUKA CEDAW KOMITETA ZA BOSNU I HERCEGOVINU

2013 - 2017

Akcioni plan za primjenu rezolucije 1325

Pripremila: Gordana Vidović

Zaključni komentar Komiteta broj 11:

Komitet izražava zabrinutost u vezi s pomanjkanjem djelotvornosti Akcionog plana za primjenu Rezolucije Vijeća sigurnosti br. 1325 u vezi s učešćem žena u procesima mira, pomirenja i obnove.

Preporuka Komiteta broj 12:

Komitet preporučuje da zemlja članica osigura puno provođenje Rezolucije Vijeća sigurnosti br. 1325 (2000) kroz Akcioni plan zemlje članice i razvije konkretne mjere kojima će povećati učešće žena u procesima odlučivanja o postkonfliktnim politikama i strategijama, uzimajući u obzir potrebe žena i djevojčica, naročito onih koje se odnose na njihovu društvenu rehabilitaciju i ponovnu integraciju.

UVOD

Dio zapažanja i preporuka CEDAW Komiteta za BiH (2013) odnosi se na oblasti od značaja za implementaciju UN Rezolucije br. 1325 u BiH, među kojima su najznačajnije:

- Žene u postkonfliktnim situacijama
- Trgovina ljudima i iskorištavanje u svrhu prostitucije
- Učešće žena u javnom i političkom životu

CEDAW preporuke za ove tri oblasti poslužile su kao osnov za izradu drugog po redu Akcionog plana za implementaciju UNSCR br. 1325 u BiH za period 2014- 2017. godine¹⁰. Ovaj Akcioni plan izrađen je u saradnji Agencije za ravnopravnost spolova i Koordinacionog odbora, koji čine predstavnici institucija. Nevladine organizacije nisu učestvovala u njegovoj izradi, iako je u dokumentima navedeno da je Akcioni plan izrađen uz konsultacije s nevladinim organizacijama.

¹⁰ Prvi Akcioni plan za implementaciju UNSCR 1325 u BiH za period 2010-2013. godine usvojen je 27.07.2010. godine. Drugim Akcionim planom (2014-2017) grupisani su ciljevi unutar tri osnovne kategorije u skladu sa UN Rezolucijom 1325: ravnopravno učešće, prevencija i zaštita. Vidjeti: <http://arsbih.gov.ba/akcioni-plan-za-implementaciju-unscr-1325-u-bosni-i-hercegovini-za-period-2014-2017-godine/>

Rezoluciju 1325 „Žene, mir i sigurnost“ Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija usvojio je 31.10.2000. godine. To je prvi put da SB UN na tako visokom nivou zagovara uključivanje žena u mirovne procese i primjenu mirovnih sporazuma. Naročito značaj ove Rezolucije je u tome što poziva na povećanje učešća žena u procesima donošenja odluka, sprečavanju konflikata, postkonfliktnim procesima, mirovnim pregovorima i mirovnim operacijama.

Ovaj, kao i svi ostali dokumenti, nastao je kao plod krajnje pragmatičnih razloga, kojim BiH pretenduje ne samo da se promoviše kao 'regionalni lider u primjeni R 1325' već i kao 'progresivna i kredibilna zemlja koja se snažno zalaže za promociju ženskih ljudskih prava'. Potpisala je i ratifikovala brojne međunarodne konvencije iz oblasti ljudskih prava, uspostavila je pravni okvir kojim se garantuju prava ženama i osigurava najviši nivo zaštite ekonomskih, socijalnih, kulturnih i političkih prava kao i njihova primjena u praksi¹¹.

Nova struktura zadržava sve ciljeve iz prethodnog Akcionog plana, s tom razlikom što su prioritetne oblasti sadržane u strateškim ciljevima 1 i 2, dok treći strateški cilj („horizontalni cilj“) sadrži transverzalne (eng. „cross-cutting“) oblasti koje su podjednako važne za ostvarivanje prva dva strateška cilja. To se odnosi na unapređenje mehanizama koordinacije, instrumenata za provođenje Akcionog plana te saradnje sa drugim akterima (lokalnim vlastima, NVO-ima, međunarodnim organizacijama).

S obzirom da žene svoja prava ostvaruju na lokalnom nivou, veoma je važno da se na lokalnom nivou obezbijedi apsolutna provedba Akcionog plana UNSCR 1325 u BiH (2014-2017). U vezi s tim, strateški cilj 2 (Povećan stepen humane sigurnosti) otvorio je put ka uvođenju principa ravnopravnosti spolova u sektor sigurnosti jer je omogućio da se na kvalitativno drugačiji način razmatra sigurnost na svim nivoima vlasti u BiH, a posebno u lokalnim zajednicama te da se ponude nova rješenja koja bi povećala stepen sigurnosti žena.

U Alternativnom CEDAW izvještaju gore navedene teme obrađene su kao zasebne cjeline te se u ovom dijelu nećemo posebno baviti njihovom obradom, već samo mehanizmima za praćenje implementacije Akcionog plana.

MEHANIZAM PRAĆENJA PROVEDBE AKCIONOG PLANA

Gender akcionim planom BiH za period 2013-2017.¹² definisana je obaveza Agencije za ravnopravnost spolova BiH da koordinira i prati primjenu UN Rezolucije br. 1325, kao i izradu i provedbu Akcionog plana za implementaciju ove Rezolucije u BiH.

Osnovni mehanizam praćenja provedbe Akcionog plana za implementaciju UNSCR 1325 u BiH 2014-2017. (NAP) je **Koordinacioni odbor**, kojeg je imenovalo Vijeća Ministara BiH¹³ kao tijelo odgovorno za nadzor nad provođenjem aktivnosti iz Akcionog plana za implementaciju UNSCR 1325 u BiH 2014 – 2017. Odbor ima 25 članova(ca), od kojih je samo **jedna članica iz nevladinog sektora, odnosno Koordinacione grupe nevladinih organizacija**. Svi ostali članovi su predstavnici državnih institucija i rodni mehanizama.

U Koordinacionom odboru, koji vrši nadzor nad provođenjem aktivnosti iz Akcionog plana, nema predstavnika entitetskih institucija i BD BiH, čija nadležnost je direktno vezana za ciljeve definisane Akcionim planom. Učešće **samo jedne predstavnice nevladinog sektora u**

---

¹¹ Međunarodni dokumenti koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala imaju pravnu obaveznost. Drugi dokumenti koji predstavljaju međunarodne smjernice i preporuke obavezuju na osnovu širokog globalnog konsenzusa kojim su ustanovljeni.

¹² <http://arsbih.gov.ba/project/gender-akcioni-plan-bih-2013-2017/> vidjeti drugi specifični cilj: Praćenje i unapređenje primjene domaćih i međunarodnih standarda za ravnopravnost spolova.

¹³ Službeni glasnik BiH“ broj 20/15 od 09.03.2015. godine

Koordinacionom odboru apsolutno je minorno i ne daje garancije bilo kakvog uticaja u procesu konsultacija i praćenja provedbe AP.

Jednu od glavnih prepreka za aktivnije uključivanje ženskih organizacija civilnog društva u proces provođenja NAP-a, ali i vršenje nezavisnog nadzora nad njegovim provođenjem, predstavlja netransparentnost rada i postupanja institucija. Na internet stranici Agencije za ravnopravnost spolova¹⁴ od septembra 2013. godine nema informacija vezanih za provedbu Akcionog plana. Agencija za ravnopravnost spolova BiH zadužena je za redovno ažuriranje internet stranice i njoj treba adresirati sve kritike jer se takvim odnosom zamagljuje suštinski cilj i značaj Rezolucije 1325. Ukoliko država odluči da usvoji neku rezoluciju, kao što je to BiH učinila, ona je u obavezi da preduzima mjere koje znače stvarno, a ne samo normativno prihvatanje Rezolucije.

U oktobru 2013. Godine, na prijedlog Agencije za ravnopravnost spolova BiH, uspostavljena je Koordinaciona grupa od 16 nevladinih organizacija koje se bave primjenom UNSCR 1325 i koje su s Koordinacionim odborom potpisale Memorandum o saradnji¹⁵. Potpisivanjem memoranduma sa najaktivnijim organizacijama koje se bave ovom problematikom, država je poslala pozitivnu poruku međunarodnim akterima da je transparentna i da uvažava rad NVO-a. Podatak da do danas nije održan ni jedan sastanak s ovom Koordinacionom grupom govori u prilog tvrdnji da država samo deklarativno uvažava mišljenje i rad nevladinih organizacija. Kao što se i pretpostavljalo, svrha ovog memoranduma je isključivo zadovoljavanje forme proistekle iz sugestija nezavisne revizije.

Tvrdnju da Agencija za ravnopravnost spolova BiH nije razvila efikasne mehanizme potkrepljujemo i nalazima nezavisne evaluacije provedbe prvog Akcionog plana (2010-2013). Cjelokupni proces harmonizacije propisa, pravila i procedura u sektoru odbrane i sigurnosti sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH je nedosljedan i neujednačen. Preporuke nezavisne evaluacije su da se uspostavi efikasniji sistem monitoringa i evaluacije: **„Skoro svi indikatori su kvantitativne prirode, što onemogućava praćenje napretka u ostvarivanju strateških i srednjoročnih ciljeva te kvalitativnih institucionalnih i uopšte društvenih promjena u postizanju jednakopravnosti spolova u oblastima odbrane i sigurnosti“**.¹⁶

Akcioni plan za implementaciju Rezolucije 1325 predviđa značajne aktivnosti na lokalnom nivou jer se bezbjednost zajednice može ostvariti samo ukoliko se promoviše učešće žena u životu zajednice, stvore partnerstva između različitih institucija i ukoliko se žene uključe u procese donošenja odluka. S tim u vezi, postoje opravdane sumnje da imenovani Koordinacioni odbor nema legitimitet da vrši monitoring i evaluaciju, naročito strateškog cilja 2 (povećan stepen humane sigurnosti), koji bi trebao imati da bi razmatrao sigurnost na svim nivoima vlasti, a posebno u lokalnim zajednicama i ponudio nova rješenja kojim bi se povećao stepen sigurnosti žena.

Ključna zamjerka je što u Akcionom planu za implementaciju Rezolucije 1325 u BiH entitetske institucije i institucije BD BiH nisu prepoznate kao institucije odgovorne za vršenje monitoringa i evaluacije, niti kao nosioci aktivnosti za koje su i stvarno nadležni.

---

¹⁴ www.1325.arsbih.gov.ba

¹⁵ <http://arsbih.gov.ba/saradnja-sa-nvo/>

¹⁶ http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/07/AP1325_bhs.pdf (U AP se ne navodi ko je radio nezavisnu evaluaciju)

Analizom provedbe AP UNSCR 1325 u BiH¹⁷ ustanovljeno je da na **lokalnom nivou** ne postoje strategije i druge aktivnosti usmjerene ka povećanju bezbjednosti žena u lokalnim zajednicama. Lokalne vlasti se pravdaju da nisu u obavezi da primjenjuju odredbe Zakona o ravnopravnosti spolova jer ih na to **ne obavezuje Zakon o lokalnoj upravi i samoupravi**. Činjenica je da u ove zakone nije ugrađena rodna komponenta niti je sa nivoa entitetskih ministarstava lokalnim zajednicama **upućeno bilo kakvo uputstvo o postupanju**. Do sada su lokalni akcioni planovi za implementaciju Rezolucije 1325 usvojeni u nekolicini lokalnih zajednica¹⁸. Pohvalno je što su lokalne zajednice pristupile izradi ovog strateškog dokumenta ali ovi dokumenti nemaju razvojnu komponentu niti im se pridaje poseban značaj. Ni u jednoj od spomenutih opština na njihovim internet stranicama nisu objavljeni akcioni planovi, a u kvalitativnom smislu nemaju "težinu" (previše su uopšteni, ne zasnivaju se na stvarnoj procjeni potreba, nije planirano uspostavljanje tijela za provedbu i praćenje te ostaje ubjeđenje da su lokalne vlasti samo deklarativno podržale ovu aktivnost, bez namjere da se ozbiljno posvete i njenom provođenju).

Državne institucije konstantno odbijaju inicijative za izmjene zakona i podzakonskih akta u skladu s potpisanim i ratifikovanim standardima i preporukama. Organizacije civilnog društva su zabrinute zbog inertnosti međunarodnih institucija, koje mirno posmatraju i ne preduzimaju ništa protiv državnih institucija.

Iako su nevladine organizacije ili međunarodne agencije pokrenule ili provode projekte za obezbjeđivanje smještaja, psihološke i medicinske podrške ženama žrtvama nasilja, to ne oslobađa državu Bosnu i Hercegovinu od primarne odgovornosti da to sama učini. Situacija je dodatno pogoršana opštom finansijskom krizom u BiH, kao i posljedicama poplava koje su pogodile BiH 2014. godine i ostavile na stotine ljudi bez domova, uključujući i preživjele silovanja i drugih oblika seksualnog nasilja tokom rata.

Pitanje žena i rodne politike nisko je rangirano na ljestvici vladajućih struktura, a željeni ciljevi se ne mogu ostvariti bez snažne sinergije svih raspoloživih snaga. Organizacije civilnog društva čvrsto se zalažu da država, u skladu s preuzetim obavezama, osigura uslove za ravnopravan status žena u društvu kroz implementaciju međunarodnih standarda i domaćih zakona. Potrebno je dodatnim pritiskom na institucije vlasti osigurati preduzimanje afirmativnih mjera radi suzbijanja spolne diskriminacije i konstantno promovisanje uravnoteženog sudjelovanja spolova.

PREPORUKE

- 1) OJAČATI KOORDINACIONI ODBOR KOJI VRŠI NADZOR NAD PROVOĐENJEM AKTIVNOSTI IZ AKCIONOG PLANA ZA IMPLEMENTACIJU UNSCR 1325 kroz uključivanje predstavnika/ica entitetskih institucija i ženskih nevladinih organizacija u Bosni i Hercegovini koje imaju

---

¹⁷ Analizu provedbe NAP-a 1325, izradilo je i objavilo UG Budućnost, vidjeti www.buducnost-md.com

¹⁸ U izvještaju Agencije za ravnopravnost spolova BiH o provedbi Akcionog plana 1325 "Žene, mir i sigurnost" u BiH za period 31.07.2014-31.07.2015. godine objavljeno je da je izrađeno šest lokalnih akcionih planova, od kojih su četiri usvojena na nivou općinskih vijeća/skupština opština.

kapacitete i resurse koji mogu značajno doprinijeti radu Koordinacionog odbora i trebaju biti uključeni u rad ovog Odbora.

2) RAZVITI METODOLOGIJU ZA KVALITETNI NADZOR NAD PROVOĐENJEM AKTIVNOSTI IZ AKCIONOG PLANA ZA IMPLEMENTACIJU UNSCR 1325

- Izraditi kvalitativne indikatore za praćenje napretka u ostvarivanju strateških i srednjoročnih ciljeva provedbe Akcionog plana za implementaciju UNSCR 1325 na svim nivoima.
- Nadležne institucije obavezati na izradu pravilnika i uputstava za provođenje Akcionog plana za implementaciju UNSCR 1325.
- Razviti mehanizme za podršku lokalnim zajednicama kroz proces edukacije za izradu planova i programa za ravnopravnost spolova u koje treba inkorporirati aktivnosti koje se odnose na provedbu NAP-a UNSCR 1325 u BiH.